

21.02.2014 ВВР.2014, №11, ст.143, №1401—VIII від 02.06.2016//Вища рада правосуддя. Офіційний сайт. Нормативні акти. URL: http://www.vru.gov.ua/legislative_acts/1 (дата звернення 24.10.2019).

6. Маслоу А. Самоактуалізація личности и образование: пер. с англ. Донецьк, 1994. 26 с.

7. Міжнародні підходи до компетентності. 2007. URL: <https://osvita.ua> (дата звернення: 11.09.2007).

8. Освіта України в XXI столітті: проблеми та перспективи розвитку. URL: <http://ua.textreferat.com> (дата звернення 26. 03.2008).

9. Тоффлер А. Футурошок: пер. с англ. СПб.:Лань, 1997. 326 с.

УДК 372. 31

Коваль Н. І.

майстер виробничого навчання,
ДНЗ «Подільський центр професійно-технічної освіти»
nataliyakoval354@gmail.com

НЕСТАНДАРТНІ УРОКИ ВИРОБНИЧОГО НАВЧАННЯ ТА ВИМОГИ ДО ЇХ ПРОВЕДЕННЯ

Нестандартне навчання – форма організації учбових занять, яка сприяє створенню під керівництвом майстра в/н проблемних ситуацій і підвищує активну самостійну діяльність здобувачів освіти з їх вирішення, внаслідок чого і відбувається розвиток розумових здібностей, творче оволодіння знаннями, навичками, вміннями, підвищується зацікавленість предметом.

Нестандартні уроки передбачають переорієнтацію процесу навчання з інформативної форми на розвиток особистості, індивідуально-диференційований і особистісно-орієнтований підходи до навчання. У цьому процесі найважливіше місце належить уроку виробничого навчання – основній формі навчання, а також його різновиду – нестандартному уроку. Удосконалення методики проведення нестандартного уроку виробничого навчання розглядається як один із найважливіших напрямків підвищення пізнавального інтересу здобувачів освіти, якості їх знань, умінь та навичок.

Зміни в навчальному процесі ставлять нові вимоги до діяльності майстра в/н, яка орієнтована на здобувача освіти, і це викликає необхідність по-новому підійти до проблеми нестандартного уроку. Актуальність проблеми полягає в тому, щоб через удосконалення методики проведення нестандартних форм виробничого навчання виховувати у здобувачів освіти професійний інтерес. Розробкою методики проведення нестандартних уроків навчання займались А. Бородай, Ю. Мальований, О. Дорошенко, С. Ніколаєва, О. Тернопольський, І. Підласий та інші.

Поняття та сутність нестандартних форм навчання.

Чіткого визначення «нестандартний урок» у педагогічній літературі досі не існує. Найбільш поширеною є характеристика такого уроку як

імпровізованого навчального заняття, що має нестандартну (невизначену) структуру та незвичайний задум й організаційну форму. З іншого боку, нестандартним можна назвати урок у тій чи іншій технології навчання. Наприклад, особистісно зорієнтований урок, урок у розвивальній системі навчання, модульний урок тощо.

Нетрадиційний – це такий урок, на якому його традиційні елементи виконуються нетрадиційними способами і на цій основі структура цього уроку суттєво відрізняється від структури традиційного уроку. На цій підставі можна стверджувати, що нетрадиційний урок – це розвиток, рух структури традиційного уроку.

С. В. Кульневич та Т. П. Лакоценина виділяють такі групи нестандартних уроків:

1. Уроки зі зміненим способом організації (лекції, захист ідей, урок взаємоконтролю).
2. Уроки, пов'язані з фантазією (урок-гра).
3. Уроки, що імітують які-небудь види діяльності (урок-екскурсія, урок-експедиція).
4. Уроки з ігровою змагальною основою (вікторина, КВК).
5. Уроки з трансформацією стандартних способів організації (семінар, залік, урок-моделювання).
6. Уроки з оригінальною організацією (урок взаємонавчання, урок-монолог).
7. Уроки-аналогії певних дій (урок-суд, урок-аукціон).
8. Уроки-аналогії з відомими формами й методами діяльності (урок-диспут, урок-дослідження).

Незважаючи на таке величезне різноманіття, для більшості нестандартних уроків, як правило, характерні: колективні способи роботи; цікавість до навчального матеріалу; значна творча складова; активізація пізнавальної діяльності; партнерський стиль взаємовідносин; зміна ролі майстра в/н; нестандартні підходи до оцінювання та ін.

При професійній підготовці дуже важливим є відхід від шаблону, підтримка ініціативи майстра в/н, створення умов для невимушеного обміну ідеями, досвідом, думками. У цьому процесі найважливіше місце належить уроку виробничого навчання – основній формі навчання, а також його різновиду – нестандартному уроку.

Нестандартні уроки руйнують сталі штампи знань, умінь, навичок. Останнім часом набули поширення так звані інтегративні уроки. Головною ознакою такого уроку з виробничого навчання є його об'єднання із предметами професійно-теоретичної підготовки. На уроці можуть інтегруватися і три навчальні предмети. Такий урок дає змогу комплексно здійснювати міжпредметні, міжциклові і внутрішньо-предметні зв'язки в навчальному процесі і сприяє формуванню узагальнених професійних умінь. Інтегративний урок на базі виробничого навчання створює сприятливі умови для засвоєння знань, адже завершальним етапом у розвитку мислительних операцій здобувачів освіти є не становлення розумових дій, а реалізація останніх у

практичній діяльності. Проте слід застерегти, що збільшення понятійного обсягу розглядуваного на уроці матеріалу створює небезпеку механічного підходу до планування, визначення структури уроку і вибору методів навчання. У зв'язку з цим виникає необхідність не лише в конкретній меті уроку, а і в постановці цілісної проблеми уроку, з якої буде впливати його мета. Програмою виробничого навчання передбачено проведення уроків (занять), цілковито присвячених контролю й оцінці набутих учнями навичок і умінь. Перевірка здійснюється з метою визначення відповідності сформованих навичок і умінь вимогам програми, оцінки якості виконаних робіт з урахуванням технічних вимог і професійних стандартів; визначення відповідності затраченого здобувачами освіти часу на виконання певних завдань встановленим нормам.

Нестандартний урок – це імпровізоване навчальне заняття, що має нетрадиційну структуру. Назви уроків дають певне уявлення про цілі, завдання і методику проведення таких занять. Самостійний пошук випереджає навчання, самопізнання обдарованих здобувачів освіти; творчий підхід талановитого майстра в/н, дозволяє вибірково ставитися до змісту, відкидати непотрібне, зайве, нецікаве.

Поширеними методами і прийомами на нестандартних уроках виробничого навчання є ділові, рольові ігри, моделювання, імітація, імпровізація, де саме середовище впливає на здобувача освіти і перебудовує навчально-виховний процес. Нестандартні уроки пов'язані з груповими формами роботи.

Нестандартні уроки спрямовані на:

- ✓ формування духу змагання;
- ✓ активізацію навчально-пізнавальної діяльності;
- ✓ збудження творчих сил;
- ✓ розвиток творчого мислення;
- ✓ формування мотивації навчально-пізнавальної та майбутньої професійної діяльності.

Переваги нестандартних уроків:

- ✓ підвищується інтерес здобувачів освіти до навчання, їх активність у пізнанні і творчості, самостійність пошуків знань, переживання успіху досягнень, ініціативність;
- ✓ можливість індивідуального підходу до учнів;
- ✓ використання інноваційних та інформаційних педагогічних технологій, розвиток культури спілкування, взаємовідповідальності і т.д.

Як же правильно побудувати навчально-виховний процес, на що слід звернути особливу увагу, який елемент необхідно включити в розробку уроку, щоб він був максимально цікавим для здобувачів освіти і, відповідно, результативним? Майстру в/н необхідно чітко усвідомлювати, що метою будь-якого уроку в/н має бути не просто передача деякої суми знань, а, перш за все, розумовий, інтелектуальний розвиток здобувачів освіти, формування й розвиток їх творчого мислення, творчих здібностей, зацікавленості; потрібно вміло будувати урок, поєднуючи традиційні форми та методи з новітніми

педагогічними технологіями (включаючи нетрадиційні форми навчання); використовуючи нестандартні форми навчання, слід враховувати те, що не всякий матеріал можна викладати саме цим методом.

Нетрадиційні форми навчання можна включати в такі етапи уроку:

- ✓ вивчення нового матеріалу (здобувачі освіти мають можливість самостійно опрацювати матеріал, робити певні висновки, набувати практичні навички);
- ✓ закріплення знань (зокрема розв'язання проблемних завдань, ігрових ситуацій можливо з допомогою майстра в/н);
- ✓ перевірка раніше вивченого матеріалу (актуалізація опорних знань);
- ✓ при проведенні практичних занять.

Необхідно урізноманітнювати заняття, виключаючи шаблонність в їх організації (різноплановість творчих завдань, різні форми проведення уроків).

Складності та недоліки використання нестандартних уроків :

- ✓ витрачається більше часу на підготовку і проведення таких уроків;
- ✓ не всі здобувачі освіти в рівній мірі активні;
- ✓ організаційні труднощі (дисципліна, правила поведінки);
- ✓ ускладнюється система оцінювання, аналізу результатів навчання;
- ✓ забезпечення науково-методичної і матеріально-технічної бази навчання.

Отже, формат нестандартного уроку – це урок із використанням ідеї креативної освіти, а інтерактивні технології, методи і форми навчання є оптимальними для вирішення суспільних завдань із формування майбутнього робітника з розкутим, критичним та креативним мисленням. Використання ділових ігор, проєктів, модульних технологій, вирішення проблемних та конкретних виробничих ситуацій сприяють розвитку ініціативи, незалежності, уяви, самодисципліни, залучають до активної участі у процесі навчання, заохочують здобувачів освіти працювати разом, висловлювати свої думки, виражати почуття та використовувати свій досвід, розвивати вміння вчитися, брати на себе відповідальність за результати праці.

Література

1. Бабанський Ю. К. Оптимізація навчально-виховного процесу: Методичні основи. М.: Педагогіка, 1982. 192 с.
2. Бех І. Д. Проблема методів виховання у сучасній школі. *Педагогіка і психологія*. 1996. №4. С.136-140.
3. Заславська С. О. Підготовка майстра виробничого навчання до занять: Методичні рекомендації. Донецьк. ДІПО ІПП, 1999.
4. Кларін М. В. Педагогічна технологія в навчальному процесі (аналіз зарубіжного досвіду). М.: Знання, 1989. 325 с
5. Кожум'яка М. Розвиток творчих здібностей на уроках засобами гри. *Інформатика в школі*. 2004. № 15; 19.
6. Мороз О. Г., Омеляненко В. Л. Перші кроки до майстерності. К.: Товариство «Знання України», 1992.
7. Нісімчук А. С, Падалка О. С, Шпак О. Т. Сучасні педагогічні технології: навч. посібник. К.: Просвіта, 2000.

8. Омеляненко В. Л., Мельничук С. Г., Омеляненко С. В. Педагогіка: навч. посібник. Кіровоград, 2000.

УДК 37.091.12:005.963(477)

Когут О.І.

кандидат філологічних наук, доцент,
заступник директора з науково-педагогічної, навчальної роботи та інформаційно-комунікаційних технологій ТОКІППО
oi.kogut@ippo.edu.te.ua

ПРОФЕСІЙНИЙ РОЗВИТОК ПЕДАГОГА: ВИКЛИКИ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ

Актуальність теми. Зasadничі основи освітніх змін, що визначені Концепцією «Нова українська школа», пояснюють ідеологію перетворень в освіті, закладених у ЗУ «Про освіту», який було ухвалено у вересні 2017 року, ЗУ «Про повну загальну середню освіту», який набрав чинності 18 березня 2020 року. У лютому 2018 року Кабінет Міністрів затвердив новий Державний стандарт початкової освіти, а 30 вересня 2020 року – Державний стандарт базової середньої освіти.

Державні стандарти визначили мету та принципи освітнього процесу в закладах середньої освіти, окреслили загальну характеристику змісту навчання, пояснили вимоги до обов'язкових результатів навчання та орієнтири для їхнього оцінювання. Ці документи побудовані за однаковими підходами і принципами, що забезпечує наступність при переході з початкової ланки до базової школи. У нових державних стандартах немає поділу на предмети, натомість визначені освітні галузі, тим самим розширені можливості для реалізації міжпредметної інтеграції. У документах чітко визначені ключові компетентності, якими повинні оволодіти школярі, та наскрізні уміння.

Новий зміст освіти, заснований на інтеграції та формуванні компетентностей, потрібних для успішної самореалізації зростаючої особистості у суспільстві, педагогіка, що ґрунтується на партнерстві, орієнтація на потреби учня в освітньому процесі – це ключові питання Нової української школи, які покликані зупинити негативні тенденції та перетворити українську школу на важіль соціальної рівності та згуртованості, економічного розвитку і конкурентоспроможності України.

Однак усі перетворення, зазначені у нормативно-правових документах, не можливі без вчителя як рушія змін в освіті. «Учитель – це людина, на якій тримається реформа. Без неї чи нього будь-які зміни будуть неможливими, тому одним із головних принципів НУШ – умотивований учитель. Це означає, що наша мета – сприяти його професійному та особистому зростанню, а також підвищувати його соціальний статус», – зазначено на сайті МОН України [1].